

ZAOS-rollenportfolio

Plaatsingsbureau ZAOS,
Leraar in opleiding (LiO),
Werkplekbegeleider (WPB),

Schoolopleider (SO)
Instituutopleider (IO)

Opleidingsteam

i.s.m. de hogescholen Driestar, Fontys en
Rotterdam

Voorwoord

Voor je ligt het rollenportfolio ZAOS. Dit document is een afgeleide van het landelijke rollenportfolio van ADEF. Een afgeleide, omdat we het landelijke document vertaald hebben naar de Zeeuwse situatie. Dat komt omdat de rol van schoolopleider en werkplekbegeleider – landelijk gezien – in de loop van de tijd andere accenten heeft gekregen. Ons opleidingsnetwerk draait echter op de verworvenheden van meer dan 20 jaar begeleiden en opleiden. Gebruik daarom dit document als leidraad bij de gesprekken om het op je eigen school goed georganiseerd te houden of te krijgen. Het is ook belangrijk om verschil te maken tussen functie, taak en rol. Jij hebt waarschijnlijk de functie van leraar of docent (zie loonstrookje). De functieomschrijving bestaat uit een heldere omschrijving van taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en competenties.

Eén van die taken is die van schoolopleider of werkplekbegeleider. In die hoedanigheid verricht je een aantal werkzaamheden die bij het Samen Opleiden en Professionaliseren horen. Dit rollenportfolio ZAOS biedt een overzichtelijk een concrete invulling van de werkzaamheden die jouw betreffende taak horen.

De gesprekken over jouw taakstelling voor je met jouw leidinggeven (taakbeleid). Vanwege de autonomie van iedere individuele schoolorganisatie en het (tot op heden) ontbreken van gezamenlijke afspraken op Zeeuws niveau is de ZAOS hierin alleen adviserend. De gesprekken over de uit te voeren werkzaamheden en de gewenste c.q. noodzakelijke kwaliteit daarvan voeren we met elkaar in de Opleidingsschool (ZAOS). Deze professionele, inhoudelijke gesprekken bepalen de kwaliteit van ons Samen Opleiden en Professionaliseren.

Want dat is onze gezamenlijke bedoeling, oftewel collectieve ambitie:

Samen leiden we de beste
leraren in, voor, van en met
Zeeland op!

Het plaatsingsbureau ZAOS

Welkom op de Zeeuwse academische opleidingsschool.

Het plaatsingsbureau ZAOS heeft jou, als leraar in opleiding, geplaatst op één van de Zeeuwse opleidingslocaties. De plaatsing op één van de Zeeuwse scholen vindt plaats in overleg met jou, rekening houdend met jouw wensen en ontwikkelbehoefte.

ZAOS heeft ook een aantal afspraken met onze partner hogescholen rondom plaatsing.

De eerste contacten vinden plaats, na inschrijving op één van onze partner hogescholen, via een mail tussen student en het plaatsingsbureau ZAOS.

In deze mail wordt aan de student zijn voorkeur voor een opleidingslocatie v.w.b. het werkplekieren gevraagd.

De eerste jaars studenten van de hogeschool Fontys starten in november met het werkplekieren van het desbetreffende schooljaar en worden als groep geplaatst op een van de Zeeuwse opleidingslocaties.

De eerste jaars studenten van hogeschool Rotterdam starten in februari met het werkplekieren van het desbetreffende schooljaar en worden als groep geplaatst op een van de Zeeuwse opleidingslocaties.

De studenten van hogeschool Driestar hebben of in het eerste jaar of in het tweede jaar de mogelijkheid om buiten het reformatorische onderwijs het werkplekieren te ontdekken.

Tijdens de 4-jarige opleiding vindt het werkplekieren zoveel als mogelijk op verschillende opleidingslocaties plaats. Dit op zowel VMBO, MAVO, HAVO, VWO als MBO-opleidingslocaties. In principe wissel je elk jaar van opleidingslocatie.

Ieder schooljaar opnieuw wordt er door het plaatsingsbureau, via een mail, gevraagd aan de studenten/leraar in opleiding waar zijn voorkeur naar uitgaat passend bij de ontwikkelbehoefte van de student.

In de plaatsing wordt hier rekening mee gehouden.

De Leraar in Opleiding

Uit ervaring en onderzoek blijkt dat een beroep het beste geleerd wordt in de praktijk. Een student wordt daarom als *leraar-in-opleiding* (LiO) geplaatst op een opleidingslocatie die in de toekomst misschien zelfs zijn werkplek wordt. We spreken daarom over *werkpleklerin*. Tijdens het werkpleklerin krijgt de leraar in opleiding de mogelijkheid om het beroepsbeeld van de leraar in al haar facetten te ontdekken en zich daarin verder te ontwikkelen. Er is op de werkplek ruimte voor de LiO om te ontdekken, te onderzoeken én fouten te maken.

De LiO volgt zijn 4-jarige opleiding binnen het samen opleiden op meerdere Zeeuwse geaccrediteerde opleidingslocaties.

De LiO wordt geplaatst op een opleidingslocatie door het plaatsingsbureau ZAOS. Eenmaal geplaatst op een opleidingslocatie volgt er een intakegesprek met de LiO en de coördinator werkpleklerin ZAOS en/of de schoolopleiders op de opleidingslocatie.

De LiO heeft een intakegesprek (kennismakingsgesprek, ambitiegesprek) op de startbijeenkomst van de opleidingslocatie met desbetreffende WPB en SO.

De LiO is één, twee of drie* volledige dagen op de opleidingslocatie aanwezig (dit ongeacht het aantal lessen en/of lesgeefuren).
*Afhankelijk van de hogeschool en opleidingsjaar.

De LiO is verantwoordelijk voor zijn opleiding. Neemt een pro-actieve houding aan op de opleidingslocatie en betreft de WBP in zijn opleidingsprogramma.

De LiO voorziet zijn WPB van de meest actuele lesvoorbereidingsformulieren en voortgangsrapportages.
Geen lesvoorbereidingsformulier, betekent niet lesgeven aan de betreffende groep/klas.
Persoonlijk leerdoel en lesdoel staan helder omschreven in de lesvoorbereiding.

De LiO neemt deel aan thema/intervisiebijeenkomsten op de opleidingslocatie. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd door de WPB en SO van de opleidingslocatie.
Deze bijeenkomsten zijn per opleidingslocatie verschillend.

De LiO is op de hoogte van de laatste onderwijsontwikkelingen van zijn vak en zal deze kennis delen in de thema/intervisie bijeenkomsten of in de lessen van de opleidingslocatie met WPB en SO.

De LiO doet, afhankelijk van zijn studiejaar, onderzoek op de opleidingslocatie passend bij zijn leer- en ontwikkelvraag. Dit in overleg met WPB en SO en onderzoeksbegeleider.

De LiO neemt deel aan alle transferbijeenkomsten, deze worden door opleidingschool ZAOS i.s.m. HD/HF/HR georganiseerd.
Deze transferbijeenkomsten zijn een verplicht onderdeel binnen het samen opleiden.

Tijdens deze transferdagen zijn er geen HD/HF/HR-activiteiten op de hogescholen gepland voor de LiO.

Tijdens deze transferdagen zijn er op de opleidingslocaties geen activiteiten en/of lessen gepland voor de LiO.

De LiO kan vanaf start jaar 3 /niveau 3 voor een kleine vacature in aanmerking komen op een opleidingslocatie.

Voorwaardes:

Er mag geen studieachterstand zijn.

De WPB, SO, IO moeten hier toestemming voor geven.

Dit met een maximaal aantal uren in jaar 3 voor 0.3 FTE en voor jaar 4 voor 0.4 FTE.

Aangezien het werkpleklers naadloos kan overgaan in een betrekking op één van de Zeeuwse opleidingslocaties streven we er als opleidingsschool naar om zoveel mogelijk Zeeuwse LiO in Zeeland te behouden.

Dit vraagt om commitment van de LiO en al zijn betrokkenen rondom zijn begeleiding.

De werkplekbegeleider (WPB)

De kerntaak van de werkplekbegeleider is het begeleiden van de LiO bij het werkplekleren in de dagelijkse praktijk. Het betreft activiteiten die betrekking hebben op de eerstelijns-ondersteuning van de LiO op de werkplek. De werkplekbegeleider is een vakgenoot van de leraar in opleiding.

De opleidingsschool heeft de wens dat op iedere opleidingslocatie er minimaal één werkplekbegeleider per vakgroep/sectie beschikbaar is.

In alle jaren van de opleiding van de LiO heeft de werkplekbegeleider een belangrijke taak in de begeleiding van de LiO binnen het Samen opleiden. Door middel van opleiding (of training) en ervaring hebben zij vaardigheden ontwikkeld in het opleiden en begeleiden van LiO. De werkplekbegeleider is een leraar die les geeft in het vakgebied waarin de student wordt opgeleid.

De werkplekbegeleider geeft vorm aan de opleiding door:

- deel te nemen aan portfoliogesprekken;
- het begeleiden van de lesvoorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van de lessen
- feedback te geven aan de LiO over zijn werkplekleren;
- feedback te geven op de uitvoering van opdrachten die op het (vak)didactische vlak liggen;
- begeleiden van het vakdidactisch leerproces.

De WPB heeft de cursus WPB gevolgd bij de ZAOS en/of een vergelijkbare cursus/opleiding waarin het begeleiden en/of coachen van leraren in opleiding en/of (startende) leraren centraal staat.

De WPB voert een kennismakingsgesprek met LiO i.s.m. SO, waarin o.a. de persoonlijke leerdoelen van de LiO en de vakdidactische en/of pedagogische lesdoelen van de LiO worden besproken.

De WPB is verantwoordelijk voor LiO in de klas/uitvoerend. Dit betekent dat de WPB in de klas aanwezig is en/of dichtbij de LiO aanwezig is.
De WPB werkt samen met de totale vaksectie of vakgroep.

De WPB is verantwoordelijk voor de LiO in de klas op de opleidingslocatie, waarbij de focus ligt op de ontwikkeling/groei van de LiO.

De WPB is verantwoordelijk voor het creëren van een complete leeromgeving voor LiO m.b.t. vakdidactiek en vakinhoud.
De WPB voorziet de LiO van feedback en a.d.h.v. deze feedback reflecteert de LiO op zijn persoonlijke en vakdidactische ontwikkeling.

De WPB voert gesprekken en rapporteert de voortgang van de LiO, i.s.m. de LiO, aan de desbetreffende SO op de opleidingslocatie

De WPB begeleidt de LiO a.d.h.v. een van tevoren ingeleverd lesvoorbereidingsformulier.

Geen lesvoorbereidingsformulier, betekent niet lesgeven aan de betreffende groep/klas.

Persoonlijk leerdoel en lesdoel staan helder omschreven in de lesvoorbereiding.

De WPB stimuleert de LiO om een onderzoek(je) te doen op de opleidingslocatie. Dit eventueel i.s.m. de totale vakgroep/vaksectie (zie de reader van de LiO vanuit de hogescholen).

De WPB deelt de ontwikkelingen, de kennis die hij/zij heeft opgedaan vanuit de LiO aan de vakgroep/vaksectie.

De LiO wordt betrokken in de ontwikkelingen in de vakgroep/vaksectie.

Er wordt hiermee een professionele leeromgeving gecreeerd.

De WPB neemt deel aan het WPB overleg (intervisie), georganiseerd door één van de SO op de opleidingslocatie.

De WPB vult samen met de LiO de voortgangsformulieren geleverd door de opleidingsschool ZAOS en/of de hogescholen t.a.v. zijn ontwikkeling.

De WPB heeft oog voor werving nieuwe LiO op zijn opleidingslocatie in H4/H5/V4/V5/V6-klassen en geeft deze potentiële leraren door aan de SO en/of plaatsingsbureau ZAOS.

De Schoolopleider (SO)

Op de opleidingslocatie is er, naast de werkplekbegeleider van de LiO, minimaal één begeleider aanwezig die als 'algemeen begeleider' van de LiO optreedt; de schoolopleider. Deze begeleider is vaak het bruggenhoofd tussen de school en de hogescholen en is het aanspreekpunt voor de instituutsopleiders en regiocoördinatoren van de hogescholen. Hij speelt een rol bij het aannemen en plaatsen van studenten in de school. Ook adviseert hij over scholing voor medewerkers binnen het samen opleiden, draagt zorg voor overleg en afstemming tussen werkplekbegeleiders die de LiO in hun dagelijks functioneren begeleiden en neemt soms ook een deel van hun taak over. In veel gevallen geeft hij begeleiding (al dan niet op afstand) en is hij betrokken bij de beoordeling van de studenten. De formele eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling van de ontwikkeling van de LiO op de werkplek ligt bij de instituutsopleider. Deze beoordeling van het werkplek vindt plaats in samenspraak met de WPB en SO van de LiO.

De SO heeft een geaccrediteerde opleiding tot schoolopleider gevolgd bij de ZAOS i.s.m. de hogescholen HD/HF/HR en/of een vergelijkbare geaccrediteerde opleiding tot schoolopleider.

De SO wordt door de opleidingslocatie/bestuur/HRM aangesteld, bij voorkeur in overleg met de ZAOS-coördinator werkplekieren/ZAOS-leidinggevende.

Eén van de SO binnen de opleidingslocatie is verantwoordelijk voor de koppeling naar het plaatsingsbureau ZAOS. In overleg met de (locatie)directie is hij verantwoordelijk voor de inrichting van voldoende en gevarieerde opleidingsplaatsen.

Deze SO zal de WPB en LIO aan elkaar koppelen en deze match doorgeven aan het ZAOS-plaatsingsbureau.

Eén van de SO houdt de plaatsingslijst op de opleidingslocatie actueel. Hierop worden de geplaatste studenten, de aan hen toegewezen werkplekbegeleiders en schoolopleiders bijgehouden. Ook worden op deze lijst de deeltijdstudenten en zij-instromers vermeld en de eventueel geplaatste niet-Samen Opleiden studenten.

De SO organiseert een startbijeenkomst met de geplaatste LiO en/of (startende)leraren.

De SO voert een kennismakingsgesprek met de LiO i.s.m. WPB, waarin o.a. de persoonlijke leerdoelen van de LiO en de vakdidactische en/of pedagogische lesdoelen van de LiO worden besproken.

De SO is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de werkplek van de LiO.

Eén van de SO per opleidingslocatie en/of opleidingsbestuur signaleert professionaliseringsbehoeften en organiseert en/of begeleidt thema- en intervisie bijeenkomsten voor de SO en WPB van zijn opleidingslocatie/opleidingsbestuur.

(= kennis delen vanuit de hogescholen)

(= voortgang van studenten op de opleidingslocatie bespreken en deze met de ZAOS coördinator delen.

(= informatie terugkoppeling geven aan alle SO vanuit de ZAOS-schoolopleiders-bijeenkomsten)

Eén van de SO signaleert de scholingsbehoefte van werkplekbegeleiders en koppelt deze behoefte terug richting de coördinator werkplekieren.

De SO is verantwoordelijk voor alles v.w.b. het organisatorische en inhoudelijk-uitvoerend deel op de opleidingslocatie.
Hierbij zijn begeleidingstaken, het bewaken van de voortgang en de beoordeling van het totale beeld van de LiO essentieel v.w.b. het algemeen pedagogisch en (vak) didactisch deel van de opleiding.
De SO begeleidt m.a.w. de totale ontwikkeling en reflectie van de LiO op de opleidingslocatie.

De SO heeft regelmatig contact met de desbetreffende begeleidende instituutopleiders (IO-er) van de HD/HF/HR over en met de LIO. Rapportage over vorderingen en welzijn van de LiO.

De SO heeft oog voor werving nieuwe LiO op zijn opleidingslocatie in H4/H5/V4/V5/V6 (deze doorgeven aan ZAOS-plaatsingsbureau).

De SO neemt deel aan opleidingsbijeenkomsten, georganiseerd door de ZAOS i.s.m. met hogescholen op locatie, waarbij de kennisdeling en professionalisering centraal staan.

Eén van de SO per opleidingsbestuur organiseert i.s.m. coordinator werkpleklers ZAOS beroepen-voorlichtingsbijeenkomsten 'leraar worden' op de opleidingslocatie/schoolbestuur.

Eén van de SO per opleidingsbestuur is op de hoogte van de beleidsthema's en onderzoek agenda van de opleidingslocaties en kan een LiO inspireren om een onderzoek te starten op de opleidingslocatie.

Eén van de SO per opleidingsbestuur onderhoudt contact met HRM van opleidingslocatie en plaatsingsbureau ZAOS en/of coordinator werkpleklers m.b.t. eventuele vacatures.

Let op:

De LiO kan vanaf start jaar 3 /niveau 3 voor een kleine vacature in aanmerking komen op een opleidingslocatie.

Voorwaardes:

Er mag geen studieachterstand zijn.

De WPB, SO en IO moeten hier toestemming voor geven.

Dit met een maximaal aantal uren in jaar 3 voor 0.3 FTE en voor jaar 4 voor 0.4 FTE

Eén van de SO per opleidingsbestuur informeert de directie en/of het MT over de ontwikkelingen binnen de ZAOS zover deze betrekking op samen opleiden. Daarnaast kan deze SO de directie en MT ondersteunen bij het maken van beleid (inductiefase) m.b.t. samen opleiden voor zover dit betrekking heeft op de schoollocatie.

Eén van de SO per opleidingsbestuur neemt 4 tot 5 keer per jaar deel aan de kernteamvergaderingen van de ZAOS, waarbij VO/MBO en hogescholen kennis en informatie delen rondom het samen opleiden.

Eén van de SO per opleidingsbestuur neemt 5 keer per jaar deel aan de voorbereiding en/of uitvoering van de transferdagen. De kerntaak van de leden van dit transferdagen-team is het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van onderwijsactiviteiten/workshops waarin de verbinding tussen theorie en praktijk centraal staat.

De instituutsopleider

De hogescholen leveren een bijdrage aan de infrastructuur op de partnerschool of partnerscholen. Vanuit de hogeschool is een begeleider aangewezen die als algemeen begeleider van de leraren in opleiding optreedt.

De kerntaak van de instituutsopleider is: Algemeen begeleider van de LiO in de school (met name in de tweede lijn).

De IO onderhoudt contacten met schooldirectie, begeleiders van LiO en LiO.

De IO coördineert activiteiten voor werkplekbegeleiders.

De IO signaleert professionaliseringsbehoeften en doet voorstellen voor professionalisering.

De IO is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de begeleiding en beoordeling van studenten.

De IO is medeverantwoordelijk voor de koppeling tussen de praktijk en theorie en het formuleren van leer- en ontwikkelvragen.

De IO is betrokken bij de activiteiten met betrekking tot samen opleiden en professionaliseren/de transferdagen.

Het opleidingsteam

Iedere opleidingslocatie beschikt over een opleidingsteam. Dit team bestaat uit leraren in opleiding, schoolopleiders, werkplekbegeleiders, onderzoeksbegeleiders en andere belangstellenden. Deze vakmensen werken aantoonbaar aan hun eigen professionalisering en begeleiden leraren in opleiding en leraren in de inductiefase. Het opleidingsteam is voortdurend op de hoogte van de leeruitkomsten of leeropbrengsten die leiden tot het diploma beroepsbekwaam. De schoolcoördinator werkplekleren bezoekt minstens één keer per jaar (een deel van) de vergadering van het opleidingsteam en (een afvaardiging van) het opleidingsteam bezoekt de tweejaarlijkse professionaliseringsbijeenkomsten van de opleidingschool.

Het opleidingsteam richt zich niet alleen op de leraren in opleiding, maar op alle lerende, studerende, zich professionaliserende leraren op de opleidingslocatie. Zij worden hiertoe gefaciliteerd vanuit een door het management vastgesteld opleidingsbudget. De tegemoetkoming vanuit de Opleidingschool maakt onderdeel uit van dit budget.

De werkplekcoördinator van de opleidingschool communiceert enerzijds met de hogescholen over de verwachte aantallen leraren in opleiding en anderzijds met het opleidingsteam over het aantal beschikbare werkplekken op een locatie. Als iedere vaksectie in Zeeland minstens één duo of trio leraren in opleiding ontvangt, kunnen we het aanbod van de hogescholen plaatsen en kunnen we de aanwas van het dreigende lerarentekort de komende jaren het hoofd bieden. Opleiden in de school wordt daarmee een investering voor de (middel)lange termijn.

Figuur 1: model Samen Opleiden ZAOS

Concretisering:

Per bestuur	1 coördinerend schoolopleider Deze participeert in het ZAOS kernteam en in het ZAOS transferdagenteam.
Per opleidingslocatie	Minimaal 1 schoolopleider Minimaal 1 gecertificeerde werkplekbegeleider per sectie
Per opleidingslocatie	Een opleidings- en begeleidingsteam bestaand uit meerdere LiO, WPB (en/of vakspecialisten) en SO.
Per opleidingslocatie	Communicatiestructuur: Samen Opleiden= LiO en SO en teamleider/HRM
Voor heel Zeeland	Woensdag de coördinerend SO vrijroosteren, zodat hij kan deelnemen aan ZAOS-kernteamvergaderingen en/of ZAOS transferdagen; zowel voorbereiding als uitvoering, bezoeken van IO en beschikbaarheid voor assessments en CGI.

Middelburg, 15 februari 2023.